

خوێشاندان، مافیکی میلی یان مافیکی دهسه لاتدار؟ ... وهاب شاه محمد

دهبرینی رهخه و نارهزای له لایه ن میلتهان دژ به کاروباری، یان هه لسه کهوتی دامووده زگا جیاوازه کانی دهسه لات مافیکی سه ره کی و ئاسایه. هه ره له سه ره تای به رپابوونی دهسه لات و کومه لگا خوێشاندان شیوه یک بووه بو دهبرینی بیروبووچوونی خه لکه جیاوازه کانی ناو کومه ل به رامبه ره هه موو مامه له یک له لایه ن دهسه لاتدارانه وه به رامبه ره گورانکاریه کومه لایه تی، ئابووری و سیاسییکان.

که م و کووری خزمه ت گوزاری یان گهنده لی ئیداری و ئابووری زورجار پال به خه لکانی ناو کومه ل ده هیئی بو نارغزای ده بریین به رامبه ره ئه و کارانه، ئه ویش له ریگی خوێشاندانی کتوبری بی یان ره سمی.

دیاره له کومه لگا تاکه حزبیکان، یان ئه و ولاتانه ی به رژی می دیکتاتوری و تاکه که سی ناو ده برین، مامه له کردن به رامبه ره هه موو خوێشاندانی، یان نارهزایک له لایه ن خه لکه وه به رامبه ره سیاسه ته کانی دهسه لاتدار به ئاگرو ئاسن وه لام ده دریته وه. زور جار نه ک ته نها خوێشانده ران ته نها خو یان تووشی گرتنو برین ده بن، به لکو هه موو ئه وانیه ی له نزیکه وه ناسیساویتی یان خزمایه تیان هه یه له گه ل خوێشانه ران تووشی گرتنو زندان ده بن.

دهسه لات ده کتاتوریکان و تاکه که سیکان له به ره ترسی له ناودانی دهسه لاتی خو یان هه موو تاوانیک ده خه نه سه ره ئه ستوی خوێشانده ران، جاریک به ناوی هاوکاری کردنی لایه نی ده ره کی، یان به ناوی مه ترسی درووست کردن بو سه ره به رزه وهندی ولات و میله ت هه موو جو ره دا پلۆسی نیک به رامبه ره خوێشانده ران به کار ده هیین، له هه مان کات هه موو دامووده زگا میدیایکیان بو سووک کردن و تاوانبارکردنی خوێشانده ران به کار ده هیین.

له سیستیمی نادیموکرات و تاک دهسه لاتی هه میشه هه ول ده درئ خوێشانده ران به خه لکانیکی به کرئ گیرو یان به ناوی پیاوی ئه م و ئه و تاوانبارده کری، ئه ویش بو دوورخستنه وه ی رای گشتی ناوه وه به رامبه ره که م و کووری دامووده زگا خزمه ت گوزاریکان، یان ئه و کاره گهنده لیانه ی هه ندیک خه لکی ناو دهسه لات ده یکه ن.

ئی مه ی کورد ئه زموونیکی تالمان به رامبه ره داگیرکه رانی کوردستان هه یه له م باره وه. جار نه بووه خه لکی کورد که نارهزای خو ی ده بری بی به رامبه ره دهسه لاتی داگیرکه ره له ریگی خوێشانده نه وه، سه ده های کورد ره وانیه ی زیندانخانه کان نه کرئ، یان چه ند که سیکیان له سیداره نه درین بو توفاندنی خه لک. زورجار داگیرکه ران له سیداره دانی کوردیان کردوه به نمونه بو توفاندنی میله تانی خو یان.

سیستیمی دیموکراتی و مه ده نی، خوێشاندان به مافیکی سه ره کی خه لک ده زانی و هه موو کاریک ده کات بو پاراستنی ژیا نی خوێشانده ران له مه ترسیکانی تر. جاری واهیه سه ده ها یان هه زاره ها پۆلیس و ده زگاکانی ئاسایش ده خرینه کار بو پاراستنی خوێشانده ران له هه موو رووداویکی دلته زین که له وانیه له کاتی خوێشانده نه کان بیته پی شه وه.

خوێشاندان له ولاته دیموکراته کان له ریگی داوا ی خه لکان و لایه نانی خوێشانده ره، کاتی کات و شوینی خوێشانده نه که دیاری ده کرئ ده خریته به رده ست دامووده زگا پۆلیسیکان، ئه وانیش خو ئاماده باشی بو ده که ن بو سه ره کهوتنی ئه و خوێشانده نه بی هاتنه پی شه وه ی هیچ کی شه یک. دیاره له ولاتانی دیموکراسی و مه ده نیش کاری دلته زین له کاتی خوێشاندان پهیدا ده بی، به لام هیچ کات ئه و کاره دلته زینانه ناخریته ئه ستوی لایه نه سیاسیکانی تری ناو ولات، یان لایه نیکی ده ره کی.

هه موو کاتی دهسه لاتی سیاسی و دامووده زگا پۆلیسیکان بهرپرسیارن بهرامبه ر هه ر رووداویکی دلته زین له کاتی خۆپیشادان، زۆرجاریش هه ندی له بهرپرسیاران سیاسی و دهسه لات ناچارده کرین دهست له کاره کانیان به رده ن، چونکه نه یان توانیوه کاره کانی پاراستنی گیانی خۆپیشانده ران و پرۆسه که به شیوه یکی جوان به ریوه بیه ن.

دیاره ئه و رووداوانه ی ئه م دووایه ی شاری که لار، دلته زین بوو بو هه موو لایک، له پیش هه مووشیانه وه ئه و خه لکانه ی خۆپیشانده ر که چه ند که سانیکیان بریندار بوون، یان نه یان توانی به شیوه یکی ته واو ناره زای خۆیان به رامبه ر که م و کۆری دامووده زگا خزمه تگوزاریکان ده ربرن، یان ئه و که سانه ی خه ریکی کاری گه نده لێن له دامووده زگا ده وله تیکان ریسوواو ئاشکرا بکه ن.

ئه وانه ی ده یانه وی تاوانی رووداوه دلته زینیکه ته نها بخرنه سه ر خۆپیشانده ران و خه لکانی تر، ته نها مه به ستیان خۆ دزینه وه یه له کاره ناره واو نا دیموکراسیکه یان. ئه و جوړه که سانه هه مان سیاسه ت و عه قلیه تی سیستیمی داپلۆسین و تاکه بییریان هه یه، بۆیه پیویسته له لایه ن دهسه لاتدارانی سیاسیه وه ریسووا بکرین بو ئه وه ی ئه و کارانه دووباره نه بیته وه. ئه و جوړه که سانه ی کاره دلته زینه کانی خۆپیشاندان ده خه نه سه ر ئه ستۆی ئه م و ئه و، راسیکانیش له خه لکی ده شارنه وه، مه به ستیان شاردنه وه ی کاره گه نده لیکانی خۆیانه، بۆیه ده بی ریگی له و جوړه لیدووانانه بگری و نه بن به بار بو دهسه لاتی سیاسی. ئه مرو ئیمه ی کورد که خواستیاری به دیموکراتی کردنی کۆمه لگای هه موو عیراق و ناوچه که یه ن، پیویسته ببین به نمونه ی ئه و پرۆسه دیموکراتیه، نه ک داپلۆسه ر بییت بو خه لکی خۆمان و ئه و داوادیموکراسیه ته نها وه ک عه با ی پروپاگه نده به کاربه یینین بو ئامانجه سیاسیه ته سه که کانمان، یان بهرزه وهندی تاکیه تیمان.

Shah. wahab@gmail. com